

**METODICKÁ POMŮCKA
BEZPEČNOSTI PRÁCE**

MP BP č. 6

**Používání, kontrola provozuschopnosti
detektorů plynů a postup měření ovzduší**

Vydání: 5

Revize: 0

Výtisk číslo:

Obsah:

1 Úvodní ustanovení	1
2 Pokyny pro bezpečné užívání detektorů plynů v podmínkách Liberty, a.s.....	1
3 Postup měření atmosféry ve stísněném prostoru	6
4 Závěrečná ustanovení	7

Přílohy:

č. 1 Záznam o měření atmosféry ve stísněném prostoru (E. Z.1036/215/63/S)

* * *

1 Úvodní ustanovení

1.1 Účel a cíl

Tato metodická pomůcka obsahuje zásady pro bezpečné používání osobních detektorů plynů, kontrolu jejich provozuschopnosti ověřovacími stanicemi a postup pro monitorování atmosféry ve stísněném prostoru. Cílem je zajistit pravidelné provádění kontrol provozuschopnosti osobních detektorů plynů, vedoucí k minimalizaci rizik spojených s jejich používáním.

1.2 Rozsah platnosti

Metodickou pomůckou se řídí všichni zaměstnanci, kteří jsou odpovědní za stav a používání osobních detektorů plynů v rámci své působnosti na pracovišti.

1.3 Související dokumenty

- Nařízení vlády č. 101/2005 Sb., §3 odst. 4 (stanovení termínů, lhůt a rozsahu kontrol technického vybavení pracoviště, jejich dodržování, určení osoby pro zajištění jejich provádění, uchovávání údajů v písemné nebo elektronické podobě);
- Návody na používání detektorů plynů;
- Návody na používání ověřovacích stanic detektorů plynů.

2 Pokyny pro bezpečné užívání detektorů plynů v podmínkách Liberty Ostrava a.s.

2.1 Vlastnosti osobních detektorů plynů CO

2.1.1 Vzhledem ke specifickým vlastnostem topných plynů v Liberty Ostrava, a.s. (dále jen Liberty) je nutné, aby osobní detektory CO splňovali požadavky pro použití v podmínkách Liberty a používaly se pouze osobní detektory CO ve verzích pro ocelárny, které jsou vybaveny senzory CO s potlačenou křížovou citlivostí na vodík. Tímto je zajištěno, že naměřené hodnoty koncentrací CO v ovzduší nebudou zkresleny přítomností vodíku v ovzduší a osobní detektor CO nebude hlásit falešné alarmy.

2.1.2 Osobní detektory CO musejí být vybaveny pamětí s měřením dlouhodobého expozičního limitu „TWA“, což je hodnota maximální 8 hodinové koncentrace CO v ovzduší a dle legislativy nesmí překročit hodnotu 26ppm CO (0,003% CO).

2.1.3 Nastavení alarmů osobních detektorů CO musí být v souladu s požadavky Liberty. Hodnoty těchto alarmů jsou uvedeny v článku 2.10.

2.2 Způsoby řádného používání osobních detektorů plynů

2.2.1 Je nutné používat osobní detektory plynů, u kterých lze provést ověření provozuschopností jejich funkcí a alarmů pomocí ověřovacích stanic (BumpTest Stations).

2.2.2 Osobní detektory plynů slouží k monitorování, detekci a rychlému varování před nebezpečnými koncentracemi toxických plynů na pracovištích s nebezpečím výskytu plynů a úbytkem kyslíku nebo jeho přebytkem v atmosféře.

Osobní detektory plynů se používají výlučně pro monitorování ovzduší a ne pro měření koncentrací v okolní atmosféře nebo vyhledávání netěsností. Musí být servisovány a opravovány pouze kvalifikovanou osobou, v podmínkách Liberty toto zajišťuje útvar LC - Metrologie.

2.2.3 Nevhodné použití, nesprávná údržba nebo opravy mohou ovlivnit funkci osobního detektoru plynu a tím vážně ohrozit život uživatele.

Proto před prvním použitím osobního detektoru plynu musí být každý jeho uživatel prokazatelně seznámen s návodem na jeho použití, zpracovaným výrobcem.

Za správnou funkčnost osobního detektoru plynu je zodpovědný jeho uživatel.

2.3 Bezpečnostní a preventivní opatření

2.3.1 Osobní detektory plynů používejte pouze pro měření předepsaných plynů.

2.3.2 Z tohoto důvodu, mohou být osobní detektory plynů používány pouze pro monitorování plynů, pro které jsou senzory v přístroji určeny.

2.3.3 Osobní detektor plynu slouží pro zajištění ochrany zdraví pouze pro jeho uživatele. Při práci ve skupině, musí být každý člen skupiny vybaven vlastním osobním detektorem plynu; ochrana zdraví zaměstnanců při práci ve skupině, vybavených jen jedním osobním detektorem plynu, není zaručena!

2.3.4 Osobní detektor plynu musí být umístěn v tzv. dýchací zóně, která se nachází přibližně v okruhu 30cm od úst, viz obrázek č. 1.

Umístěním osobního detektoru plynu v uvedené dýchací zóně, bude zajištěna jeho správná funkčnost a tím i odpovídající ochrana zdraví zaměstnance na pracovištích s nebezpečím výskytu plynů.

Obrázek č. 1

2.3.5 Senzor osobního detektoru plynu musí mít volný přístup k okolnímu ovzduší (nesmí být během provozu např. v kapse, přikryt textilii apod.).

2.4 Zkouška provozuschopnosti detektoru

2.4.1 Před každým použitím osobního detektoru plynu se musí prověřit za pomoci ověřovací stanice provozuschopnost jeho funkcí a alarmů.

Seznam s umístěním ověřovacích stanic je uveden na intranetu viz odkaz:

https://portalcz.ovhut.cz/utvar/RB/layouts/15/start.aspx#/Lists/Prostory_plyn/AllItems.aspx

2.4.2 Osobní detektor plynu se nesmí použít, pokud byla zkouška jeho funkcí a alarmů neúspěšná nebo pokud je osobní detektor plynu poškozen.

2.4.3 Zkouška provozuschopnosti osobního detektoru plynu musí být provedena taktéž po možných nebezpečných vlivech, jako jsou mechanické otřesy (pády, atd.), dále v případech, kdy byl osobní detektor plynu nebo senzor vystaven silikonům, silikátům, směsím obsahujících olovo, hydrogen sulfidům nebo jiným nečistotám.

2.4.4 V případě neúspěšně vyhodnocené zkoušky provozuschopnosti osobního detektoru plynu se musí ověřit, zda toto nebylo způsobeno např. špinavým či zaneseným senzorem (očistit), zda byl použit správný testovací plyn, zda není láhev s testovacím plynem prázdná (tlakoměr) nebo zda je platné datum použití směsi testovacího plynu v lahvi (štítek s datem expirace).

Pozn. Před započítím zkoušky provozuschopnosti osobního detektoru musí být na displeji detektoru vždy hodnota 0, v opačném případě může ověřovací stanice vyhodnotit zkoušku jako neúspěšnou (chyba).

2.4.5 Po tomto ověření se provede opakovaná zkouška, v opačném případě se osobní detektor plynu nesmí používat!

2.4.6 Jestliže vlastní zkouška selže, osobní detektor plynu předejte výdejně k zajištění jeho kalibrace, případně opravy.

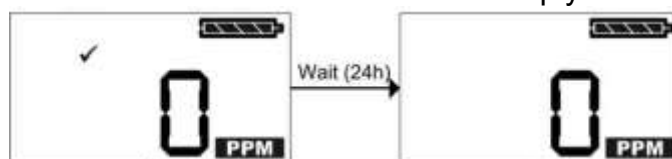
2.4.7 Po kalibraci osobního detektoru plynu a před jeho opětovným použitím proveďte zkoušku provozuschopnosti.

2.4.8 Před prvním použitím ověřovací stanice osobních detektorů plynů, musí být každý její uživatel prokazatelně seznámen s návodem na použití, zpracovaným výrobcem.

2.4.9 Osoby, zodpovědné za výměnu lahví s testovacím plynem, musejí absolvovat „**Základní školení obsluh tlakových nádob k dopravě plynů VT 0201**“.

2.5 Kontrola ověření provedené zkoušky provozuschopnosti

2.5.1 Úspěšně provedená zkouška provozuschopnosti osobního detektoru plynu je na jeho displeji znázorněna grafickou značkou (např. „✓“ apod.). Tato značka po 24 hodinách od provedení zkoušky z displeje osobního detektoru plynu zmizí, viz obrázek č. 2 – příklad vizualizace u osobních detektorů plynů MSA.

Obrázek č. 2

U osobních detektorů DRAGER znamená displej bez výstražného symbolu, že zkouška provozuschopnosti osobního detektoru plynu byla úspěšná, v opačném případě se na displeji objeví symbol „! “.

2.5.2 Před dalším použitím je potřeba u osobního detektoru plynu znovu provést zkoušku provozuschopnosti pomocí ověřovací stanice (vždy před započítáním směny nebo před prvním vstupem do ohroženého prostoru).

2.5.3 Ověření provozuschopnosti alarmů u osobních detektorů plynů starší výroby, u nichž se nepředpokládala zkouška provozuschopnosti s použitím ověřovacích stanic, budou používány a kalibrovány jako dosud, v souladu s návody na jejich použití.

2.6 Kalibrace detektoru

U osobního detektoru plynu musí být provedena kalibrace, jestliže neprojde zkouškou provozuschopnosti nebo dle lhůt uvedených v návodu na použití výrobcem (pokud není stanoveno, minimálně 1x za 12 měsíců).

2.6.1 Ověření funkčnosti ověřovací stanice

Ověření správné funkčnosti ověřovací stanice bude prováděno oddělením LC - Metrologie 1x / rok.

2.7 Normální provoz

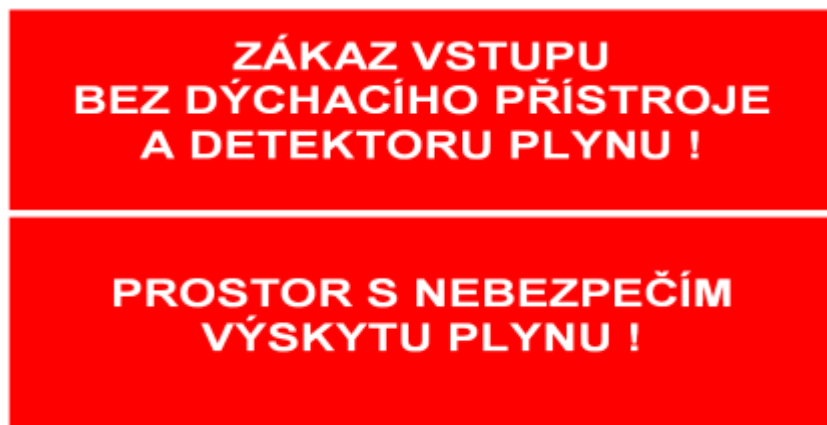
Osobní detektor plynu je připraven k použití jestliže:

- a) neblíká indikátor stavu vybití baterie
- b) vlastní zkouška provozuschopnosti osobního detektoru plynu byla úspěšná nebo bylo vyhověno postupu dle bodu 2.5.3

2.8 Prostory s nebezpečím výskytu plynů

2.8.1 Červený prostor – nebezpečí výskytu plynu

Každý jednotlivý zaměstnanec, vstupující do prostorů označených bezpečnostní tabulkou „Zákaz vstupu bez dýchacího přístroje a detektoru plynu! Prostor s nebezpečím výskytu plynu!“ viz obrázek č. 3, musí být vybaven osobním detektorem daného plynu, u kterého byla provedena zkouška provozuschopnosti jeho funkcí a alarmů.

Obrázek č. 3

Další pravidla pro vstup:

Vstup s dýchacím přístrojem v pohotovostní poloze (ZBP 01 – Vstupní školení členů protiplynového sboru) u každého jednotlivého zaměstnance.

Práce a pohyb v prostoru v přítomnosti nejméně dvou zaměstnanců.

Zákaz exkurzí.

Evidence přítomnosti osob v daném prostoru (např. obsluha nahlášením činnosti na určeném pracovišti, externí firma zápisem v knize předání nebo jiném dokumentu; uvede se – název firmy, počet pracovníků, vedoucí práce, druh činnosti, kontakt; údržba závodu 3 stejně jako externí firma).

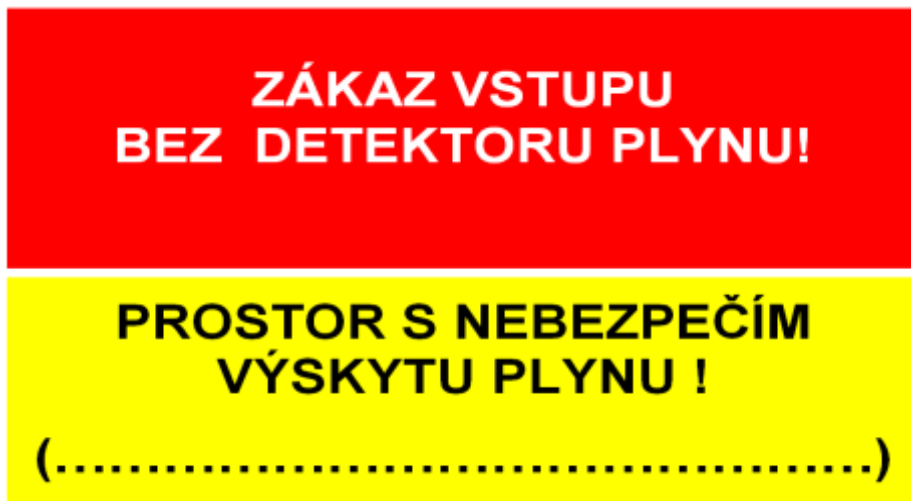
Seznam prostor je uveden na intranetu a v GISu viz odkaz:

https://portalcz.ovhut.cz/utvar/RB/layouts/15/start.aspx#/Lists/Prostory_plyn/AllItems.aspx

http://gis/gisnh/verejna/nebezpecne_prostory/nebezpecne_prostory_hlavni.cfm

2.8.2 Žlutý prostor – nebezpečí výskytu plynu

Každý jednotlivý zaměstnanec, vstupující do prostorů označených bezpečnostní tabulkou „Zákaz vstupu bez detektoru plynu! Prostor s nebezpečím výskytu plynu!“ viz obrázek č. 4, musí být vybaven osobním detektorem daného plynu, u kterého byla provedena zkouška provozuschopnosti jeho funkcí a alarmů.

Obrázek č. 4

Další pravidla pro vstup:

Zákaz exkurzí.

Evidence přítomnosti osob v daném prostoru (např. obsluha nahlášením činnosti na určeném pracovišti, externí firma zápisem v knize předání nebo jiném dokumentu; uvede se – název firmy, počet pracovníků, vedoucí práce, druh činnosti, kontakt; údržba závodu 3 stejně jako externí firma).

Seznam prostor je uveden na intranetu a v GISu viz odkaz:

https://portalcz.ovhut.cz/utvar/RB/layouts/15/start.aspx#/Lists/Prostory_plyn/AllItems.aspx

http://gis/gisnh/verejna/nebezpecne_prostory/nebezpecne_prostory_hlavni.cfm

2.9 Stísněné prostory

Zaměstnanci vstupující do stísněných prostorů označených bezpečnostní tabulkou „Vstup zakázán“ s doplňujícím textem „Stísněný prostor vyžadující povolení vstupu“ nebo

„Stísněný prostor“, musí být vybaveni osobním detektorem O₂, případně dle vyhodnocení analýzy rizik ještě osobním detektorem pro daný plyn (CO, NH₃ aj.).

2.10 Nastavení alarmů a reakce na signalizaci alarmů osobních detektorů CO

ALARM 1 (LO) - VÝSTRAHA přítomnosti CO – nastavena na 80 ppm CO.

Přerušit práci a sledovat, zda se koncentrace nezvyšuje! Hledat příčinu.

Při poklesu koncentrace pod 80 ppm pokračovat v práci.

Alarm se automaticky deaktivuje při poklesu koncentrace pod 80 ppm.

ALARM 2 (HI) - VÝSTRAHA nebezpečné koncentrace CO – nastavena na 130 ppm CO.

Opustit ihned prostor! Nahlásit nadřízenému, který rozhodne, zda pokračovat v práci s použitím izolačního dýchacího přístroje.

Potvrdit alarm, opustit prostor, vrátit se nejdříve po 15 minutách

- v práci pokračovat jen při koncentraci CO pod 80 ppm

ALARM 3 (TWA Alarm) - VÝSTRAHA překročení expozice – nastavena na 26 ppm CO na 8 hodinovou pracovní dobu.

Opustit ihned prostor! Zaměstnanec toto ihned nahlásí svému nadřízenému.

Zaměstnanec může dokončit směnu v místě mimo výskytu CO.

Zaměstnanec nesmí po dobu následujících 14 hodin pracovat v prostoru s možným výskytem CO.

Alarm lze vypnout provedením BUMP TESTU v prostoru mimo výskytu CO.

ALARM 4 (Stl Alarm) - VÝSTRAHA překročení krátkodobé 15 min. expozice nad 100 ppm CO.

Opustit ihned prostor! Pokračovat v práci je možné při poklesu koncentrace CO pod 80ppm. Zaměstnanec toto ihned nahlásí svému nadřízenému.

Může se opakovat max. 4x/směnu; po 4. opakování musí být zaměstnanec vystřídán.

3 Postup měření atmosféry ve stísněném prostoru

3.1 Před vstupem do stísněného prostoru provést zplnomocněným zaměstnancem **vyhodnocení rizik** a stanovit potenciální rizika pro práci ve stísněném prostoru (udušení, otrava, poleptání...).

3.2 Zajistit **izolaci** stísněného prostoru od všech potenciálních zdrojů energií zplnomocněným zaměstnancem.

3.3 Určit zplnomocněným zaměstnancem **osobu pro měření** atmosféry ve stísněném prostoru.

3.4 Provést uživatelem **ověření funkčnosti detektorů** plynů pro měření atmosféry ve stísněném prostoru.

3.5 Zajistit **odvětrání** stísněného prostoru zplnomocněným zaměstnancem.

3.6 Osobou určenou pro měření atmosféry, která stojí vně stísněného prostoru, provést detektorem pro daný plyn **měření atmosféry** na přítomnost škodlivých plynů ve stísněném prostoru (vždy minimálně pro CO a O₂, např. odsátím vzorku pumpou apod.; dle vyhodnocení analýzy rizik rovněž pro další plyny).

3.7 V případě nutnosti provést měření atmosféry na přítomnost škodlivých plynů ve stísněném prostoru za **použití izolačního dýchacího přístroje** a detektoru pro daný plyn (vždy minimálně pro CO a O₂) osobou určenou pro měření atmosféry včetně zajištění osoby provádějící dohled, která stojí vně stísněného prostoru.

3.8 Provést **záznam** detektorem naměřených hodnot do „Příkazu pro práce se zvýšeným nebezpečím“ osobou určenou pro měření nebo provádějící dohled.

3.9 V případě naměření hodnot mimo přípustné koncentrace měřených plynů v atmosféře, zajistit provedení **ventilace** atmosféry ve stísněném prostoru (např. za pomoci ventilátoru, hadice se stlačeným vzduchem, apod.) do doby, než budou naměřené koncentrace plynů v atmosféře odpovídat předepsaným hodnotám.

3.10 Hodnoty **naměřené** požadované **koncentrace** plynů v atmosféře zaznamenat do „Příkazu pro práce se zvýšeným nebezpečím“ osobou určenou pro měření nebo provádějící dohled.

3.11 Zplnomocněným zaměstnancem stanovit **opatření** pro bezpečný vstup a pohyb ve stísněném prostoru (v případě vyhodnocení rizik udušení a otravy povolit vstup do stísněného prostoru vždy jen s detektorem na CO a O₂), stanovit **způsob komunikace** (dorozumívání mezi dohledem určenou osobou u stísněného prostoru a osobou/osobami ve stísněném prostoru).

3.12 Ve stanoveném **intervalu** pro měření atmosféry ve stísněném prostoru **provést záznam** o naměřené koncentraci škodlivých plynů do „Příkazu pro práce se zvýšeným nebezpečím“ osobou určenou pro měření nebo provádějící dohled (měření detektorem kontinuálně, záznam po 15 minutách).

3.13 V případě naměření hodnot mimo přípustné koncentrace měřených plynů v atmosféře kdykoliv během pohybu ve stísněném prostoru nebo v případě alarmu detektoru, tento **prostor ihned opustit!**

3.14 Naměřené **hodnoty** při opuštění stísněného prostoru **zaznamenat** do „Příkazu pro práce se zvýšeným nebezpečím“ osobou určenou pro měření nebo provádějící dohled.

3.15 Po opuštění stísněného prostoru, po **vyhodnocení stavu a zajištění bezpečnosti** všech zúčastněných osob, provést znovu vyhodnocení rizik a před vstupem do stísněného prostoru provést **opakovaně proceduru měření** atmosféry ve stísněném prostoru.

4 Závěrečná ustanovení

4.1 Metodickou pomůckou „Používání, kontrola provozuschopnosti detektorů plynů a postup měření ovzduší“ zpracoval úsek B1 – Bezpečnost práce, ve spolupráci se zaměstnanci oddělení B 4 a odbornými zaměstnanci závodu 12.

4.2 Vedoucí zaměstnanci jsou povinni seznámit své podřízené, kteří používají osobní detektory plynů, s obsahem této metodické pomůcky bezprostředně po jejím vydání a dále v rámci opakovacího školení dle osnovy ZBB 08.

Tato metodická pomůcka platí i pro externí zhotovitele a pro zaměstnance, vykonávající pracovní činnosti na pracovištích jiných závodů, kde je stanoveno používání osobních detektorů plynů.

4.3 MP č. 6 „Používání, kontrola provozuschopnosti detektorů plynů a postup měření ovzduší“, vydání 5, revize 0, nabývá účinnosti dnem 12. 9. 2019.

4.4 Kontrolou dodržování právních předpisů a organizace práce v souvislosti s používáním osobních detektorů plynů je pověřeno oddělení B1.

Záznam o měření atmosféry ve stísněném prostoru

PŘÍKAZ PRO PRÁCE SE ZVÝŠENÝM NEBEZPEČÍM

Čís...../...../..... list č.....

PŘÍKAZ V PŘÍKAZ P PŘÍKAZ S

(Závod, středisko / pořadové číslo / rok)

D2 ANALÝZA OVZDUŠÍ V PRŮBĚHU PRÁCE

Analýzu ovzduší provádí (příjmení, jméno):

Podpis:

Analýza ovzduší měřena přístrojem (název přístroje, typ, model):

Výr./Ev.č.:

Časový interval pro analýzu ovzduší (min. po 15 min.):

Měření atmosféry před zahájením prací (druh měřené látky, jednotka):

Čas / Sledovaná látka	6:00				7:00				8:00				9:00			
CO (≤ 10ppm)																
H ₂ S (≤ 7,5ppm)																
O ₂ (19,5 - 22,5%)																
Výbušné směsi (<10 MDV)																
Ostatní (např. teplota...)																

Čas / Sledovaná látka	10:00				11:00				12:00				13:00			
CO (≤ 10ppm)																
H ₂ S (≤ 7,5ppm)																
O ₂ (19,5 - 22,5%)																
Výbušné směsi (<10 MDV)																
Ostatní (např. teplota...)																

Čas / Sledovaná látka	14:00				15:00				16:00				17:00			
CO (≤ 10ppm)																
H ₂ S (≤ 7,5ppm)																
O ₂ (19,5 - 22,5%)																
Výbušné směsi (<10 MDV)																
Ostatní (např. teplota...)																

Čas / Sledovaná látka	18:00				19:00				20:00				21:00			
CO (≤ 10ppm)																
H ₂ S (≤ 7,5ppm)																
O ₂ (19,5 - 22,5%)																
Výbušné směsi (<10 MDV)																
Ostatní (např. teplota...)																

Čas / Sledovaná látka	22:00				23:00				0:00				1:00			
CO (≤ 10ppm)																
H ₂ S (≤ 7,5ppm)																
O ₂ (19,5 - 22,5%)																
Výbušné směsi (<10 MDV)																
Ostatní (např. teplota...)																

Čas / Sledovaná látka	2:00				3:00				4:00				5:00			
CO (≤ 10ppm)																
H ₂ S (≤ 7,5ppm)																
O ₂ (19,5 - 22,5%)																
Výbušné směsi (<10 MDV)																
Ostatní (např. teplota...)																

E.z. 1036/215/63/S

